

OKUPES AL MUSEU DEL PRADO

Alberto Miralles

Traducció: Maria-Josep Ragué-Arias

PERSONATGES

JOSÉ ORTEGA Y GASSET. Va néixer el 1883. L'any 2000 tindria 117 anys.
FEDERICO GARCÍA LORCA. Va néixer el 1898. L'any 2000 tindria 102 anys.
RAFAEL ALBERTI. Va néixer el 1902. L'any 2000 tindria 98 anys.
PABLO RUIZ PICASSO. Va néixer el 1881. L'any 2000 tindria 119 anys.
MARGARIDA XIRGU. Va néixer el 1888. L'any 2000 tindria 112 anys.
LUÍS BUÑUEL. Va néixer el 1900. L'any 2000 tindria 100 anys.
RAMON. Ajudant de cambra de BUÑUEL. Personatge imaginari.

L'obra es desenvolupa a l'època actual i sorgeix de la idea que els personatges encara són vius. Davant els conflictes d'avui, com actuarien?

Sala de restauració als soterranis del Museu del Prado. Per terra, escultures, quadres, taules amb pintures, caixes... Una porta al fons i una finestra a l'esquerra. S'està redactant un document per fer-lo públic.

ORTEGA: «En la situació actual, els escriptors sotasignants...»

LORCA: Home, Pepe, no siguis funcionari. Això d'«els sotasignants» no és gens literari.

ORTEGA: No som aquí per fer literatura.

ALBERTI: Tot el que jo escric és poesia, la qual cosa és metonímia literària. Em faig un pet i és literatura. *(Compta amb els dits.)* Mira, és un endecasíl·lab, ja ho veus.

PICASSO: Rafalet, repapieges. Segons el que dius, caldrà pintar el manifest perquè jo també el penso signar.

LORCA: Doncs no estaria pas malament, Pablo. Som nosaltres els qui firmem. Si Alberti i jo firmem, el manifest ha de tenir una mica de poesia. Si signa Ortega *(l'assenyala)*, és ineludible que hi hagi pensament filosòfic, i si firma Picasso també cal un toc visual que l'adorni.

PICASSO: La meua pintura no és ornamental, Federico: impacta, desperta, allibera, arrabassa!

ALBERTI: Aquest vers és massa llarg.

ORTEGA: I què fem amb la Margarida? Ella també signarà.

XIRGU: No cal que em defensis, José, que tinc bones ungles.

LORCA: Guarda-les per a l'enemic, divina, que la gran Xirgu, la vestal del nostre temple poètic, l'he reservada perquè sigui la veu que farà sentir i escoltar el que haguem escrit.

XIRGU: Quan s'escrigui.

ORTEGA: Té raó. Som a la primera línia del manifest i a aquest ritme, allò que denunciem es pot solucionar tot sol.

LORCA (escèptic): La iniquitat mai no pot establir-se de manera permanent.

ALBERTI: Doncs mira, el franquisme va durar quaranta anys i de ben poc va servir el nostre manifest antifeixista de l'any trenta-sis.

LORCA: Ara som cinquanta anys més vells. (Mira la XIRGU.) Em refereixo al sector prostàtic.

XIRGU: No et disculpis. Fa temps que vaig perdre la lluita contra la partida de naixement.

ALBERTI: El pessimisme és reaccionari en temps d'urgència!

ORTEGA: Cert. Jo no sóc cinquanta anys més vell, sóc cinquanta anys més expert.

PICASSO: Concretem.

LORCA: Fill meu, quin conceptisme!

ORTEGA: «En la situació actual...» Com continuem?

PICASSO: «És intolerable, que si naps que si cols, que si això i allò, que què hem de veure»... i després els dius cabrons...

ALBERTI: Millor: «Amb l'ànima adormida, despert l'espant i la dignitat ferida, protestem».

LORCA: Protestem perquè «no hi ha pena negra més gran que la de veure malbaratats el cant i la ploma, el pinzell i l'enformador».

PICASSO: Cabrons és molt més entenedor.

ORTEGA: Massa.

PICASSO: L'ornamentació ho estava tot. I aquests moments són durs.

XIRGU: Amb abillament o sense, primer caldrà que informem el públic del motiu pel qual ens hem tancat als soterranis del Museu del Prado.

La miren sorpresos.

ORTEGA: Ets la nostra deessa de la raó.

XIRGU: Perquè penso el que és obvi?

ORTEGA: Per baixar de la idea al lloc de les accions.

XIRGU: Vaja, que sóc pràctica.

LORCA: Pràctica però no elemental (*ha mirat PICASSO*).

Sona el telèfon. ORTEGA l'agafa.

ORTEGA: És Pepe Hierro, diu que els de l'Ateneu han seguit el nostre exemple i s'han tancat. (*Repeteix el que li diuen.*) També les Factura Okupes associacions culturals, les fundacions, l'Escola d'Art Dramàtic, Margarida!, i la Biblioteca Nacional, la fàbrica de catifes... fins i tot el Casino de Madrid.

ALBERTI: I la casa de Cadis?

LORCA: Rafael, no siguis reduccionista.

ORTEGA: Sortiu a la finestra! Diu que mig Madrid està venint cap al Prado però que han enviat l'Exèrcit per impedir-ho.

LORCA s'acosta a la finestra.

LORCA (*a PICASSO*): Ajuda'm Pablo, acosta'm aquestes caixes per poder enfil·lar-m'hi i veure què passa.

PICASSO: Si hi pugues tu, seran pedestals. Deixa que sigui jo qui surti a la finestra.

S'hi acosta portant una caixa i mira enfora.

PICASSO: Se sent la remor, però des d'aquí no es veu res. Enmig hi ha un pati.

ORTEGA: Totes les televisions estan parlant de la nostra tancada... Les americanes també? (*Als seus companys:*) La CNN, companys... Cada vegada hi ha més organitzacions que es fan públicament solidàries amb nosaltres.

ALBERTI: La cultura trenca la seva torre d'ivori i pren partit. Ja era hora!

PICASSO: La insurrecció és total!

ORTEGA (*al telèfon*): D'això es tracta, Hierro, d'això es tracta. Un manifest d'urgència l'escrivi qualsevol, però de nosaltres la gent n'espera molt.

LORCA: Hierro l'escriuria en un telegrama.

ALBERTI: No li ho retreguis. Els poetes pràctics s'han unit per fer d'intermediaris entre nosaltres i els mitjans de comunicació.

LORCA: Accepto que, pel que fa a la literatura urgent, són millors. Però escriuen sense misteri.

ORTEGA (*als seus companys*): Diu que els diaris estan esperant l'escrit per fer-ne una edició especial.

XIRGU: Amb fotografia?

ORTEGA: Cernuda ha trucat des de Taormina i Salinas des de Boston. Podem comptar amb ells per al que vulguem. (*Al telèfon:*) Sí, sí, no pateixis, José. (*Als altres:*) Hem d'afanyar-nos. Tenen por que ens tallin el telèfon i que ens quedem aïllats. (*Al telèfon:*) Ocupa't de la premsa i dóna'ns un quart d'hora. (*Penja. Als seus companys:*) Passi el que passi, hem triomfat!

XIRGU: Caldrà esperar a veure com reaccionen els inútils del Govern.

Se senten trets.

PICASSO: Malament, reaccionen malament.

Alguna bala entra per la finestra i trenca un vidre. PICASSO busca el projectil.

ORTEGA: Ens disparen! Volen matar el pensament!

LORCA: Assassins de la memòria!

ORTEGA: Disparen des dels Jerónimos.

XIRGU: I el Bisbe ho permet?

ALBERTI: Deu ser ell qui carrega els fusells.

PICASSO: Són bales de goma.

LORCA: I a sobre ens menyspreen!

XIRGU: Què fem?

LORCA: Tornem-los la metralla!

ALBERTI: Som poetes, no pas guerrillers.

LORCA: Abans que el poeta hi ha l'home, i aquesta bala de goma apunta al meu ull, no pas al meu vers!

XIRGU: Desvarieges, Federico! Disparar amb què?

LORCA: Amb les armes de la poesia!

ORTEGA: Carregades amb perdigons de raó!

LORCA: La meva fognada primer, que tinc l'escopeta de l'ànima plena de plom. Apunto i disparo.

S'enfila amb dificultat a la finestra.

XIRGU: Mira-te'!: té un cosset de bolero!

LORCA (*cridant*): «L'udol és una llarga llengua morada que deixa formigues d'espant i licor de lliris!»

ORTEGA: Ben dit!

LORCA: N'he tomat sis!

ALBERTI: Jo ja no sé si m'he de deixar portar per aquesta al·lucinació acadèmica o si m'he de rendir.

PICASSO: Jo estic a punt de passar-me a l'enemic.

LORCA: Encara em queda metralla a la recambra. Alla va! (*Surt a la finestra i recita, impetuós*): «On em portes, cor, que no et puc seguir?»

XIRGU: Molt sentit, sí senyor.

LORCA: En tinc més.

ORTEGA: Però jo també. Surt, que em toca. (*Treu el cap i crida*): «No és això, no és això!»

XIRGU (*irònica*): Breu, pero curt.

LORCA: Quants n'han caigut?

ORTEGA: Si haguessin estat republicans, tots.

ALBERTI: Ara em toca a mi.

LORCA: T'hem convençut per a la causa?

ALBERTI: No, però no perdo mai una ocasió per lluir-me. (*Aparta ORTEGA i s'enfila recitant líric i enfarfat*):

«La niña de plata

la gata arrebatada

oh, pastel de nata».

XIRGU: Rafael, què és això de donar armes a l'enemic.

ALBERTI: Voleu dir?

Tots hi estan d'acord.

ALBERTI: Doncs apunto una altra vegada i ajusto el calibre. (*Ara recita com un afusellat del dos de maig*): «Mírame así, chorreando de un borbotón de rubíes que ciñen de carmesíes rosa mi talle quebrado».

Tots, excepte LORCA, aplaudeixen.

LORCA: Molta metàfora per definir la sang de la ferida que no t'han fet.

ALBERTI: T'agradaria que em matessin i poder gaudir d'un màrtir per la causa, oi?

LORCA: Home, Rafael, el comunista ets tu. Aquest mètode, els meus no l'utilitzen.

PICASSO (*per defensar ALBERTI*): Els teus? Qui són els teus?

ALBERTI (*sarcàstic*): Ell és tots ells.

LORCA: Així no hi ha contradiccions.

ALBERTI: Doncs això és individualisme burgès.

LORCA: Si ho fos, no m'estaria pas aquí assetjat per les hordes.

ALBERTI: No els facis un favor exagerant les seves mesquineses.

ORTEGA: L'estupidesa ha succeït el crim. Per al qui pensa, no hi ha situació pitjor que aquesta.

LORCA: Llitem contra la zona opaca de la naturalesa humana.

PICASSO: Doncs jo creia que protestàvem contra aquests mamaires.

Tots el miren. Lleugera pausa, que trenca ORTEGA carregant-se de paciència.

ORTEGA: Pablo, tu pots dir-los mamaires sense que els teus llores pateixin, però nosaltres necessitem parlar del diagnòstic del pensament terminal...

ALBERTI: ...de la desolació de la quimera...

LORCA: ...dels ocells del matí que es trenquen en els arbres perquè la nit mor al tall de la pedra...

PICASSO està bocabadat.

XIRGU (*a PICASSO*): Tanca aquesta boca sorpresa, Pablo. No donis gust a aquests decadents.

LORCA: I tu, Margarida, no els dispaes res?

XIRGU: Sé que m'ho demanes perquè ets un dels autors del meu repertori.

LORCA: Tu i jo junts...

XIRGU: ...germanes.

Els altres riuen.

LORCA: Aturem la guerra civil. L'objectiu són els de fora.

XIRGU: Doncs que em sentin.

LORCA: Així m'agrada, numantina! (*Va cap a la finestra i crida amb entusiasme de barricades*): Escolteu-me, els del setgel, podríeu ser els meus fills...

ALBERTI (*fluixet*): Ja s'està traient anys.

LORCA: Per ser exactes, setanta.

XIRGU: ...us parlo amb l'autoritat i l'amor d'una mare. «Cisne redondo en río soy», ull de les catedrals i per això heu de comprendre «que no quiero verla», perquè aquí hi ha dos bàndols amb un ganivetet que gairebé cap a la mà, veïnes, però «nadie me llevará al río», no, senyor tinent coronel de la Guàrdia Civil, a mi «no me conoce el toro ni la higuera» i sàpiga que jo vaig brodar la bandera amb les meves mans. O no té dret una pobra dona a respirar amb llibertat? I no vull plors perquè «la aurora de Nueva York tiene cuatro columnas de cieno. ¡Ay, qué vidrios se me clavan en la lengua!» I no em tornis a dir gat perquè sóc gata! «Tin tan, tin tan, arbolé, arbolé, seco y verdé». I ja acabo perquè «son las cinco en sombra de la tarde!»

ALBERTI: Així m'agrada, «gallarda»!

Baixa de la finestra i pregunta amb humilitat:

XIRGU: He estat una mica freda, oi?

LORCA (*li besa la mà*): Calenta, calenta com l'aigua lluent.

ORTEGA: Mous els braços com si fossin cisells.

ALBERTI: Si no es rendeixen és per absoluta insensibilitat.

PICASSO: Quin descobriment, Rafael. «Insensibles». És clar que ho són, per això ens hem tancat al Museu!

Sona el telèfon. L'agafa ORTEGA.

ORTEGA: Aló?... Encara no... Ens hem estat defensant... No, cap ferit...

LORCA: Espero que no li sàpiga greu.

ORTEGA (*als seus companys*): Diu que els que han disparat eren militars incontrolats.

ALBERTI: Això és una redundància.

ORTEGA (*al telèfon*): Dóna'ns mitja hora i el tindràs redactat. (*Penja. Als altres*): Era Hierro una altra vegada. Està impacient. Esperen el manifest per passar-lo a la premsa.

PICASSO: Doncs deixem-nos de jocs florals i entrem en matèria.

LORCA: «Matèria», «matèria», ho dius com si es tractés de menjar carn d'olla.

ALBERTI: És cert, no som uns camàlics. Aquí es reuneix el més selecte prestigi d'Espanya.

ORTEGA: El seu nord ideològic.

LORCA: El desideratium de la seva sensibilitat social.

XIRGU (*a PICASSO*): Això et passa per sospitar de la seva noblesa espiritual.

ALBERTI: És que som l'aristocràcia del vers.

LORCA: Els lleons rampants de l'estrofa.

ALBERTI: El ritme de..., com era allò?

ORTEGA, que preveu més retard, recupera l'escrit.

ORTEGA: «En la situació actual...»

Tots, com agafats per sorpresa, es concentren en el tema.

LORCA: Ah, sí, sí, el manifest.

ORTEGA: L'esperen d'aquí a mitja hora.

XIRGU: Doncs posem-nos-hi, que el món ens contempla.

ORTEGA: Com continuem?

PICASSO: Jo proposo...

LORCA: Embolicar una botifarra amb el paper del manifest.

PICASSO: A veure si m'hauré de tancar tot sol en una altra sala?

XIRGU: Federico, no siguis dissolvent!

ORTEGA: No puc més!

Se'n va decidit cap a la porta.

PICASSO: Però, on vas?

ORTEGA: Em rendeixo!

PICASSO l'atura.

PICASSO: Però, com se t'acut marxar ara?

ORTEGA: Perquè això no és seriós!

PICASSO: I si tu te'n vas serà un guirigall.

ORTEGA: Escriviu-lo vosaltres, el manifest!

PICASSO: Als artistes no ens prenen seriosament.

ALBERTI: Això és veritat. Sempre creuen que busquem notorietat.

ORTEGA: I l'encerten!

PICASSO: Queda't, Pepe. Tu ets una altra cosa.

LORCA: N'és dues: Ortega i Gasset.

ORTEGA: Me'n vaig!

XIRGU: No te'n vagis, Pepe. Et necessitem.

ALBERTI: Si us plau...

ORTEGA: D'acord. (*Cridant*) Però cap més broma!

LORCA: Bufa, quins rampells!

ORTEGA, enfurismat, torna a anar cap a la porta, reprimint les seves intencions d'agredir LORCA.

ALBERTI i PICASSO li tallen la sortida.

XIRGU (a LORCA): Una frase més i la que se'n va sóc jo.

PICASSO (a ORTEGA): Per favor...

ALBERTI: No li facis cas: s'està tornant un borinot emprenyador (per LORCA).

ORTEGA: Si per decidir cada frase hem de fer un congrés...

XIRGU: És veritat.

ALBERTI: Tens tota la raó.

LORCA: Perquè és un filòsof, mira quin descobriment.

XIRGU: Federico!

PICASSO: O calles o et faig callar!

LORCA: Muts i a la gàbia.

PICASSO: Som justament a la gàbia, però muts, de cap manera...

LORCA, sense obrir boca, pronuncia paraules inintel·ligibles.

ORTEGA: D'acord. Però tenim el deure de ser més rigorosos. (Mira LORCA per si li diu alguna cosa). Cal començar el manifest tal com diu Margarida, explicant-hi els motius de la tancada.

XIRGU: Exacte.

ORTEGA: Si us sembla, podem estructurar-lo en tres apartats: A, B i C.

LORCA, com abans, sembla que diu alguna cosa.

ALBERTI: Home, Pepe, això d' A, B i C és literatura de jutjats de segona instància.

ORTEGA: I 1, 2 i 3?

ALBERTI: I camina ben ofès.

LORCA i ALBERTI, com en el bàsquet, es toquen les mans amb els braços enlaire.

ORTEGA: Sou un cas... impossible!

ALBERTI: Això sí! A tot el que és possible li manca el misteri de la poesia.

LORCA: «Duende», «duende», Pepito; on no hi ha «duende» regna la prosaica realitat. «Aires de cilandro le doraban la cabeza».

PICASSO: Llapis! Necesito llapis, retoladors, bolígrafs!

Comença a buscar-ne desesperadament.

ORTEGA: En tenim de sobres.

PICASSO: Els vull només per a mi. (En troba en un calaix.) Aquí n'hi ha un bon magatzem! Vosaltres escriviu el vostre manifest i jo pintaré el meu. Estic fins al capdamunt de tanta exquisidesa!

Despenja els quadres de la paret, aparta algun moble i amb gran energia fa quatre gargots esquemàtics.

ALBERTI: Portem mitja hora tancats i ja hem arribat a la primera escissió. «España negra, España dolida, España sentida caída en tierra.»

PICASSO: Tornem-hi! Un altre cop el tripijoc poètic...

ORTEGA: Però Pablo, què vols pintar?

PICASSO: El Guernica dos!

A partir d'aquest moment, PICASSO, tot i que participa en les converses, en cap moment no deixa de pintar el seu mural.

ORTEGA (planyívol): «En la situació actual...»

XIRGU: «Protestem...»

ORTEGA: «En la situació actual protestem». D'acord?

Tots, tret de PICASSO, diuen que sí.

ORTEGA: I tu, Pablo? Acceptes?

PICASSO: «Enèrgicament».

ORTEGA: Encara sort! (es posa a escriure).

PICASSO: Dic que «protestem enèrgicament».

ORTEGA: D'acord: «En la situació actual protestem enèrgicament»...

LORCA: I no seria millor...?

TOTS: Federico!

LORCA: «Enèrgicament», d'acord. (Tots fan que sí amb el cap.) Tot i ser poc poètic, està bé. (Se'l miren amb gest d'amenaça.) A l'abast de tothom. Fins i tot un camperol del Lugo més profund ho pot entendre... encara més, ell mateix en podria ser l'autor. (Els altres l'escolten, immòbils.) Quan es publiqui, tot seran lloances a la claredat del missatge. Veig els comentaris en grans titulars: els pagesos d'Oroso de Corredoiras tancats al Museu del Prado «protesten enèrgicament». Davant de la qualitat literària del seu manifest se'ls proposa com a candidats al premi Nacional de les Lletres. (Cada cop més empipat) «Enèrgicament!» M'hauria estimat més «humiliats com a homes de la cultura». Però no, «enèrgicament» és millor. Segurament ens en pagarà «royalties» algun laboratori farmacèutic que fabriqui vitamines. «Enèrgicament!» Un adverbi acabat en «ment» no és propi del vocabulari d'un poeta d'estima! Gregaris! (Surt a la finestra i crida:) I la culpa d'aquest menysteniment la teniu vosaltres, polítics perdularis. No us hem elegit perquè destruïu la memòria col·lectiva! Espoliadors! Analfabets! Innominats!

ORTEGA: Però què passa?

XIRGU: És un efecte secundari de la diabetis. Així que ho deixi anar tot, es quedarà cloròtic i hipoglucèmic.

ORTEGA: Haurem d'aprofitar l'avinentsa.

ALBERTI: Això és traïció.

ORTEGA: No, és un quart d'hora: el temps que ens queda.

LORCA (a la finestra, ensenyant el pit): Mireu el meu cor, és fort, no l'heu esporuguit! (Comença a aprimar-se-li la veu.) No m'enterrareu encongint, el meu cos cremarà amb el foc de les meves mans i les meves cendres seran boira de matinada. Que n'és, d'injusta, la vida!

Gemega i es deixa caure. MARGARIDA se li acosta i li fa una tendra abraçada. Després busca a les seves butxaques un terròs de sucre i l'hi dona.

PICASSO: Quin espectacle més llastimós!

XIRGU: Misericòrdia, Pablo.

PICASSO: Sóc disset anys més gran que ell i encara no repapiejo. I això que sóc el més vell d'aquesta trinxera.

ORTEGA (mira FEDERICO amb dolorosa simpatia): «En la situació actual, humiliats com a homes de la cultura (mira PICASSO) protestem enèrgicament»...

PICASSO: Sempre vols quedar bé amb tothom, pastisser! (Continua pintant.)

Hi ha una petita pausa; sembla que la tristor s'ha ensenyorit de l'ambient. Fins i tot PICASSO deixa

de pintar. MARGARIDA gronxa FEDERICO i li canta una cançó de bressol.

XIRGU: «Horabaixa, post el sol, plorinyava l'infantó. No ploreu, angelet, no, que la mareta no ho vol...

Sona el telefon. L'agafa ORTEGA, però reprimeix la intenció de contestar la trucada i deixa l'auricular despenjat damunt la taula per no interrompre la cançó de bressol.

... que la mareta no ho vol.»

LORCA (*desanimat*): No, Margarida, una cançó de bressol, no. Necessitem un himne.

ALBERTI: Té raó, en Federico. Pot ser diabètic, pero hi toca. Un himne!

ORTEGA (*agafa el telèfon*): Aló?... Aló? (*Penja.*)

LORCA: Sí, un himne! Truqueu a Manuelito Falla i que en compongui un.

ORTEGA: «En la situació actual, humiliats com a homes de la cultura, protestem enèrgicament... tot cantant un himne.»

PICASSO: Artrítics Band en *compact disc*. Ja m'ho imagino a totes les discoteques. Deixarà tothom esfereït!

I fa uns gargots com si fossin esgarrapades. Sona el telèfon. L'agafa ORTEGA.

ORTEGA: Aló?... Com?... Canalles!

ALBERTI: Què passa?

ORTEGA: Aquest també? No sé per què em sorprenc... Sí, sí, ho entenc, però no, encara no està llest. La prosa se'ns ha encallat... No pateixis, ens hi posem de valent. (*Penja. Als altres:*) Agafeu-vos!

XIRGU: No ens espantis.

ORTEGA: No es tracta d'espantar-se, és indignació. Un altre grup d'artistes i intel·lectuals està redactant un contramanifest per donar suport a la decisió del Govern.

PICASSO: Seran cabrons?

ORTEGA: Dalí, Pemán, D'Ors, Rosales i el pare Sopeña.

PICASSO: Són uns cabrons!

ALBERTI: «Cara al sol que más calienta.»

ORTEGA: No siguis antiquat, Rafael!

LORCA: En Salvador també?

PICASSO: En Dalí és com els seus rellotges: tou. I sóc benèvol perquè és amic teu.

LORCA: Vam deixar de ser-ho el setanta-quatre, quan va retratar la néta de Franco.

PICASSO: No m'ho recordis. Van exposar el seu quadre aquí, a el Prado! Pero es van negar a penjar el meu Guernica.

ORTEGA: Com que ells no s'han tancat, es poden moure i sembla que la seva llista cada vegada és més llarga.

LORCA: I Benavente? També en forma part?

ORTEGA: No ho sé! Tant se val.

LORCA: Tens raó: si firma, després dirà que el van obligar.

ORTEGA: Sigui com sigui, el cas és que ells també tenen prestigi i han pres posicions.

ALBERTI: Posicions remuneratives. No hauríem d'haver-los admès a la Real Academia.

LORCA: Són ells qui ens van admetre a nosaltres.

ALBERTI: Bé, doncs no ho hauríem d'haver acceptat.

PICASSO: Cínics! Perdíem el cul per ser acadèmics.

ALBERTI: No pas per gust ni per vanaglòria; va ser per lluitar des de dins contra el seu passat.

LORCA: L'any setanta-vuit es va decidir de comú acord oblidar el franquisme; fins aquí, entesos, però per aconseguir aquesta anestèsia nacional també s'havia d'oblidar l'antifranquisme.

ALBERTI: Amb la qual cosa, els comunistes van continuar en l'oblit i els feixistes es van fer demòcrates fins que els va convenir.

LORCA: D'aquí a cent anys només se'ls valorarà per la seva obra. Si és bona, formaran part de la història. Ningú no dirà «quina poesia més maca la d'aquell feixista que va ser en Tal». La llegiran extasiats sense pensar que com a persones van ser una vergonya històrica.

PICASSO: Pensem en el present.

ORTEGA: Avui ens poden vèncer.

PICASSO: Doncs anirem de desfeta en desfeta fins a la victòria final!

ORTEGA: Ben dit, Pauet!

XIRGU: Fill meu, quin vertigen!

ALBERTI: Com el llevat! Com més cops hi fas, més creix!

Tots alhora, sense proposar-s'ho, diuen:

TOTS: «En la situació actual»...

Riuen.

ORTEGA: Així m'agrada, mosqueters! (*Agafa paper i escriu:*) «En la situació actual, humiliats com a homes de la cultura, protestem enèrgicament per la decisió del Govern de vendre el Museu del Prado a la fundació americana Guggenheim amb l'objectiu d'estabilitzar la nostra balança de pagaments.» Què us en sembla?

Tots callen.

ORTEGA: Tornem a començar una altra vegada? (*Com a advertència:*) D'Ors, Pemán, Dalí...

ALBERTI: Tens raó. Per mi, endavant!

XIRGU (*tapant la boca a LORCA*): Federico i jo hi estem d'acord.

ORTEGA: Bé, continuem.

PICASSO: No se'm demana el meu parer?

ORTEGA (*amb paciència*): Se't demana.

LORCA: El pitjor és que ens el donarà.

LORCA agafa la mà de la XIRGU i es tapa la boca.

PICASSO: En comptes d'«equilibrar la balança de pagaments», és millor posar «fallida de l'Estat».

ORTEGA: Sona millor. D'acord.

PICASSO: No he acabat.

LORCA: M'ho temia.

PICASSO: També cal parlar de l'enfonsament de l'Estat social.

ALBERTI: Hi estic d'acord.

LORCA i la XIRGU fan que sí amb el cap.

ORTEGA: És un maximalisme necessari, però inoportú.

ALBERTI: Explica-me'n la paradoxa.

ORTEGA: Un manifest no és un assaig. Si no és curt, els diaris no el publicaran. Centrem-nos en la venda del patrimoni artístic.

PICASSO dibuixa al mateix ritme del seu discurs.

PICASSO: No, aquest és un tema, potser el més escandalós, però nosaltres no estem protestant per una conseqüència sinó per les causes que la provoquen, és a dir, la política d'un Govern cada vegada més injust i més insolidari; un Govern que aplica les lleis salvatges d'un capitalisme exterminador de tot el que no suposi enriquiment material; un Govern que està dinamitant el benestar social. I els fets parlen per ells mateixos: retall de les pensions i de les despeses en productes farmacèutics, desprotecció de l'habitatge, acomiadament lliure, i el que és pitjor: tres milions d'aturats... Que per evitar la desfeta econòmica del país, el Govern vengui la primera pinacoteca del món als americans, és una vergonya, però és una més entre totes les altres. Nosaltres hem de protestar per això, però dient que és la gota que ha fet vessar la nostra paciència, perquè quedi clar que si al capdavant decidissin no vendre el Prado, nosaltres continuaríem estant en desacord amb la seva política inhumana, insensible i menyspreadora de la Cultura.

Ha acabat l'arena amb un traç rotund. Tots estan agradablement sorpresos i aplaudeixen.

XIRGU: Dos discursos més com aquest i acabes el mural.

LORCA: Excepte quan dius «la gota que fa vessar la nostra paciència», estic d'acord en el fons i en la forma de la vindicació.

ALBERTI: Jo també, però aquestes pinzellades són una mica voluptuoses.

PICASSO: M'has de donar lliçons, dibuixant de postals?

ALBERTI: No va pas ser així com vas pintar el mural de l'any trenta-set.

PICASSO: Perquè ara som al dos mil i jo mai no em repeteixo.

LORCA: Rafael, no parlàvem pas de la pintura d'en Pablo, parlàvem del seu discurs.

ORTEGA: Discurs que caldrà resumir.

ALBERTI: I contraargumentar.

LORCA: Què dius?

ORTEGA: No ho entenc.

ALBERTI: Estan escrivint un altre manifest, oi?

ORTEGA: Sí, i què?

ALBERTI: El nostre s'ha d'avançar als arguments a favor del Govern que ells, sens dubte, donaran.

ORTEGA (*una mica fart*): No sabem què estan escrivint aquests pactistes.

PICASSO: Però ens ho podem imaginar.

ORTEGA: Això sí.

ALBERTI: Doncs cal que el nostre manifest tingui en compte el que ells poden escriure en el seu i destruir els seus arguments.

ORTEGA: Insisteixo, no tenim temps! Els diaris estan esperant-nos per treure una edició especial.

PICASSO: Ja en faran una altra!

XIRGU: No t'hi obstinis, Pepito. La majoria prefereix la lenta profunditat del tro al vol lleuger del coet.

LORCA: Un irrefutable argument pirotècnic!

XIRGU: M'he passat una mica, oi?

LORCA: Sempre val més passar-se que quedar-se curt.

XIRGU: Et trobes millor?

LORCA: Quan m'he trobat malament?

S'aixeca amb molt dinamisme.

ORTEGA: Aleshores, serveix el que hem escrit?

ALBERTI: És clar que serveix!

PICASSO: Només cal ampliar-ho.

ORTEGA: Està bé; i què diran?

ALBERTI: Què diran, qui?

ORTEGA (*cridant*): No m'exasperis, Rafael!

ALBERTI: Aquesta tancada t'està agrint el caràcter. Quina irritabilitat!

ORTEGA: Doncs l'augment de la teva esclerosi, déu n'hi do!

ALBERTI (*trist i ferit*): No, la meua esclerosi ja no pot augmentar.

ORTEGA: Perdona, no he volgut...

ALBERTI: No hi fa res, en qualsevol moment ho hauré oblidat.

XIRGU (*intenta canviar de conversa*): Tornem al tema que ens ocupa. Pemán i els altres justificaran les accions del Govern. Imaginem els seus arguments. Posem-nos en el seu lloc.

ALBERTI: Jo no em poso de cap manera en el lloc de la infàmia!

ORTEGA: Però si la idea ha estat teua!

ALBERTI (*un altre cop absent*): Meua?

ORTEGA (*desanimat*): Tant se val.

XIRGU: Rafael, serà com un joc.

ALBERTI: Un joc? Sí, sí, juguem!

ORTEGA posa dues cadires davant del grup. ALBERTI seu en una d'aquestes cadires.

XIRGU: Si fossis José María Pemán, què diries?

ALBERTI: «¡Arriba España!»

XIRGU: Si fossis Pemán, avui.

ALBERTI: «¡Arriba España!»

ORTEGA: Rafael, som a l'any dos mil...

ALBERTI: Bé, aleshores, «¡Arriba el Gobierno!»

ORTEGA: És inútil.

ALBERTI: «¡Arriba el Gobierno inútil!» A Pemán tant li fa. Mentre hi hagi Rei...

LORCA (*histèric*): Torna a la teua cadira, Rafael, i deixa'm a mi el seient de la vergonya! (*S'hi asseu.*) Va, sóc Pemán. Voleu saber el que jo escriuria? Doncs si fa no fa això: «En la situació actual, humiliats com a homes de la cultura, protestem enèrgicament». Perquè aquests matussers sí que escriuriu un manifest així de cursi.

XIRGU: Federico, la glucosa!

Progressivament, ORTEGA i PICASSO, seguint la proposta de MARGARIDA, han anat defensant les idees del contramanifest.

PICASSO abandona el seu mural i s'acosta a les cadires del debat, però sense seure.

PICASSO: Salvació de l'Estat espanyol, llocs de treball... Això és el que diran. No és pas tan difícil d'imaginar. I sobretot, que no es tracta de la venda del Prado sinó de fer una exposició a Nova York.

ALBERTI: La clàusula del contracte estableix un termini de quinze anys.

PICASSO: Nova York és una ciutat molt gran.

PICASSO torna al mural.

LORCA: Van començar cobrant entrada, després van convertir els museus en parcs d'atraccions. Van ampliar la botiga de *souvenirs* traient espai a Ribera, i com que encara no hi guanyaven prou, van començar a vendre en secret els quadres i a substituir-los per còpies.

ORTEGA (*s'asseu davant d'ells*): El ministre, quan es va descobrir la maniobra, va dimitir.

ALBERTI: Perquè es va descobrir.

ORTEGA: Els japonesos també han comprat als americans les Twin Towers i els estudis de cinema.

PICASSO: Lliure comerç. S'aplica la llibertat que tots demanàvem. No sé de què us queixeu. L'art no té fronteres i l'artista ha de ser un ciutadà del món.

LORCA: Això és una colonització mental!

PICASSO: Ui, la paraula *identitat* em produeix calfreds. És d'on poden sortir els nacionalitarismes i dels nacionalitarismes surten les guerres d'hegemonia. Jo, jo, jo i després els magrebins. D'aquest perill només ens en salvarà el mestissatge. Cal follar sense discriminar!

XIRGU: Com t'agrada la gresca! Has trigat molt a pronunciar el teu verb preferit...

PICASSO: A baix els murs i les fronteres!

XIRGU: Això, tots despullats damunt l'herba. Calent!

PICASSO: Tothom fa el que pot i jo encara puc força.

LORCA: Ets un penispotent!

PICASSO: Això és enveja.

LORCA (*vençut*): Tens raó: jo fa temps que vaig plegar.

XIRGU: Si no calleu, me'n vaig.

De sobte es posa a cridar histèricament i busca alguna cosa al seu voltant.

PICASSO: Tampoc no n'hi ha per tant.

LORCA: Margarida, només és una discussió teòrica.

XIRGU: Una rata! És una rata!

Puja damunt d'una cadira.

ORTEGA: Però Margarida, com et pot fer por un ratolí dels que corren per aquí? Les autèntiques rates són fora, al carrer.

ALBERTI: Després d'una guerra civil i d'una guerra mundial, tenir por d'una rata és una bestiesa, és fer catúfols.

XIRGU: Federico! Fes alguna cosa!

LORCA: Deixa'm lloc!

I puja damunt la cadira. També esta espantat.

XIRGU (*assenyala un itinerari vertiginós*): Allà, allà, s'ha ficat per allà! Agafeu-la!

ALBERTI: Ens demanes una cosa impossible que, a més a més, ens ofèn.

XIRGU: No sé per què és impossible i tampoc no sé per què és cap ofensa.

ALBERTI: És impossible perquè la rata és més jove que nosaltres. És una ofensa perquè ens obligues a enfrontar-nos a la realitat artrítica i asmàtica de la nostra condició.

XIRGU: Menys xerrameca i més art cinègètic!

PICASSO: Però, què dius?

XIRGU: Que la caceu, cony! (*Es posa les mans a la boca*.) Perdó!

ALBERTI: És a la rateta a qui has de demanar perdó.

XIRGU: Sí, però mateu-la. S'ha ficat allà! Mateu-la!

ORTEGA: La pena de mort va ser abolida a l'Estat espanyol.

PICASSO: És clar, ara cal convèncer-la amb arguments perquè s'exiliï a França.

Amb molta rapidesa, colpeja la rata, que passava per darrere la taula, amagada de la vista del públic, i la treu morta, tot agafant-la per la cua.

PICASSO: Va tenir un accident a l'Hendaia.

XIRGU: Llença-la, llença-la lluny! Quin fàstic! No et fa fàstic, Federico?

LORCA: Les rates i les serps són els animals que me'n fan més.

XIRGU: Tot el que s'arrossega em fa una mena d'esgarripança...

LORCA: Vés amb compte que em faràs caure de la cadira.

XIRGU: Perdona.

LORCA: Baixem?

Miren la distància que els separa del terra. A la seva edat els sembla un autèntic precipici.

XIRGU: Si hem pujat, podem baixar.

LORCA: Sense una altra rata que m'esperoni, no sé pas com duré a terme aquest descens.

ORTEGA s'hi acosta i els ajuda.

ORTEGA: No ens apartem del tema. Dèiem...

ALBERTI: Dèiem que la cultura ha de ser una excepció en aquest món de comerciants.

ORTEGA: Doncs mira, intentem treure partit de la situació: si quedar-se durant quinze anys sense Velázquez permet que hi hagi menys indigents pels carrers, beneït sigui el lloguer.

LORCA: Pepito, no facis demagògia barata.

ORTEGA: Pemán.

LORCA: Què dius?

ORTEGA: Que no sóc Ortega, que sóc Pemán.

ALBERTI: I per què?

XIRGU: El joc, Rafael. No te'n recordes?

ALBERTI: Ah, sí, el joc!

LORCA: D'acord: tu, Pemán. I el pintor de murals? (*es refereix a PICASSO*).

PICASSO: El nom no té cap importància! El que heu de rebatre són les raons. Vosaltres protesteu per conservar l'art, nosaltres per acabar amb la fam.

LORCA: No ens desviïs. Jo protesto per l'endormiscament general. L'abúlia dels indolents és el germen de les dictadures.

ORTEGA (*irònic*): Olé la florida de poesia!

LORCA: Sí, potser són frases literàries, d'acord, però anuncien un perill real.

ORTEGA: Doncs l'hauries d'haver denunciat abans. Fer-ho avui perquè el problema et toca de manera personal, treu valor al gest.

LORCA: Ser aquí és més que un gest! O no és veritat, Margarida?

XIRGU (*molt fluixet*): Ens estan aplanant les muntanyes.

PICASSO: Se t'encomana la cursileria.

ALBERTI: No sé si és cursi...

XIRGU: És clar que no ho és!

ALBERTI: ... però no em negaràs que han convertit aquest país de somiadors enfollits en un paisatge àton habitat per fantasmes.

LORCA: Això, això, Rafalet! Quan no entren en joc altres valors que els dels diners, és hora de cridar Sancho i cavalcar Rocinante. I no em sap greu assemblar-me als del dos mil. Respectar els pares és de ben nascut.

ORTEGA: Somiar és molt honorable, però poc pràctic. Vosaltres parleu del poble des del privilegi del vostre estatus de poetes nacionals. Però quan falta pa, el vers sobra. Els sonets no es mengen.

LORCA: Merda! Aquest no és Pemán.

ALBERTI: A mi em sona a Lerroux.

ORTEGA: Sóc el porquer d'Agamèmon! El vostre somni és una utopia i en període d'urgència cal tocar de peus a terra, i perdona, Federico, si aquesta frase et sembla massa vulgar.

LORCA: La veritat és que m'ho sembla, vulgar i a més a més ideològicament molt fosca.

ORTEGA (*ofès*): Fosca?

LORCA: Llotosa. La utopia és necessària per evitar que sempre triomfin els realistes, els cíncics, els possibilistes de tota mena.

XIRGU: Sí, Federico, sí. No haguéssim pas aconseguit el que era possible si no haguéssim demanat allò que era impossible.

ORTEGA: Suposo que no m'esteu acusant de...?

LORCA: De què? Digues-ho! Digues-ho! Pemán, més que Pemán!

ORTEGA (*avança amb agressivitat*): Això no ho aguanto!

XIRGU (*es col·loca entre els dos*): Però ets boig? És un joc! El paper de Pemán l'has escollit tu.

LORCA: Per algun motiu!

ORTEGA *va un altre cop cap a LORCA. Sona el telèfon. ORTEGA frena la seva agressivitat.*

PICASSO: Contesta d'una vegada, home!

ORTEGA: Que sigui un altre qui digui a la premsa que no sabem escriure.

XIRGU (*el renya*): Pepito...

ORTEGA: Vaja, que no contesto!

XIRGU (*va cap al telèfon*): Deganat de les idees, digueu... Digues?... Això sí que és una bona notícia! La necessitàvem. (*Als altres*): El Govern de coalició s'ha trencat! Els partits minoritaris s'uneixen a nosaltres! (*Alegria generalitzada. Al telèfon:*) Una vaga general? A mi em sembla que somies, José... José?... Escolti? No se sent res.

ORTEGA: Han complert la seva amenaça.

LORCA: Estan desesperats.

ALBERTI: Doncs encara cal tenir-los més por.

Se'n va el llum. Per la finestra, es veu la darrera claror de la posta.

PICASSO: Llum, llum! Cabrons! Estava a punt d'acabar el meu manifest.

LORCA (*burlata*): La deuen haver tallada per evitar-ho.

ALBERTI (*a PICASSO*): Remena els calaixos a veure si trobes espelmes.

PICASSO ho fa. La XIRGU penja el telèfon.

XIRGU: Han tallat la línia.

ORTEGA (*mordaç*): Deu ser perquè tinguem més temps i puguem acabar el manifest no nat.

XIRGU: Tampoc no hi ha llanternes?

Comença a buscar-ne. ALBERTI s'acosta a ORTEGA.

ALBERTI (*confidencial*): No siguis groller, Pemán: argumenta una mica pitjor; ens tens escaldats i estem perdent la moral.

ORTEGA (*s'excusa*): Era un joc, Rafael.

ALBERTI: Al començament sí, però després li has agafat gust, se't notava.

XIRGU: Si confesso que tinc por, us comportareu com cavallers i fareu veure que no m'heu sentit?

LORCA l'agafa per la cintura i l'abraça; la porta cap a sota la finestra, des d'on es veu un raig de llum esmorteïda.

LORCA: «Vamos al rincón oscuro donde yo siempre te quiera, que no me importa la gente ni el veneno que nos echa».

ORTEGA: Què se'n sap, de les espelmes, Pablo?

PICASSO: Si jo fos Federico et diria que «para fulgores, los de mis ojos».

ORTEGA: Res?

PICASSO: Res de res.

ALBERTI (*que també en buscava*): Per aquí tampoc.

LORCA: A les fosques i esperant l'albada.

PICASSO: Faré un foc de camp.

Agafa un cubell i hi posa papers dins.

LORCA: Això mateix; estem en guerra.

ALBERTI: Una altra vegada. Quin esport nacional més cafre!

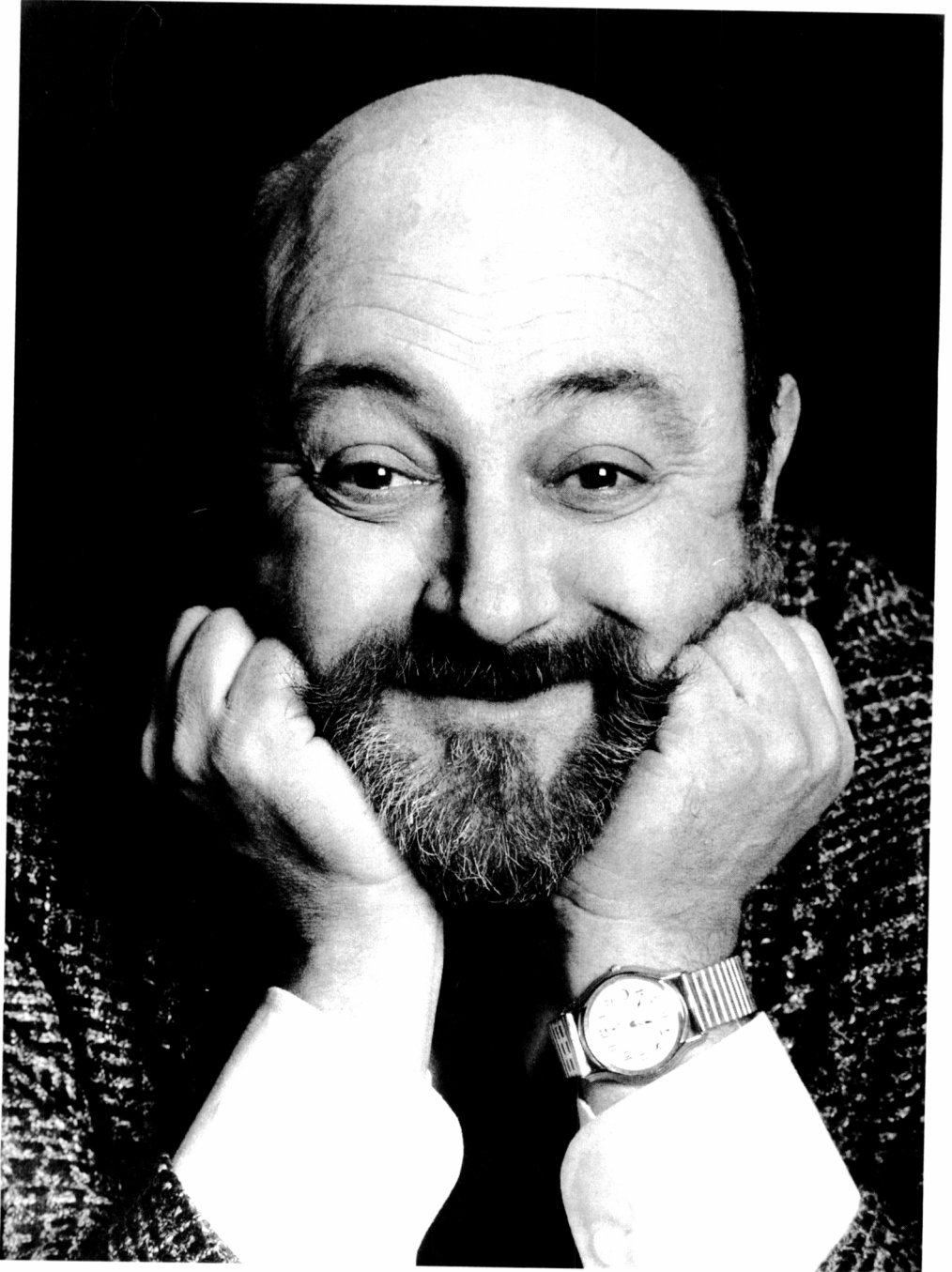
PICASSO: Acosteu-vos. Aquí s'hi està calentonet.

Agafen cadires i s'asseuen a la vora del foc.

LORCA: Això sembla una farga. Fa ganes de cantar un «martinete».

ALBERTI (*canta*):

«Estando yo en el calaboso
me metieron en otro más malo,
que apenas podía verme
los deïtos de las manos».

Alberto Miralles. (Arxiu Alberto Miralles)

Els altres colpegen el terra i piquen de mans. MARGARIDA aixeca els braços com si fossin serps i teixissin una dansa en l'aire. Les seves siluetes es retallen a la paret.

LORCA: Prefereixo un «tiento caracolero».

ALBERTI: Au, va!

LORCA:

«Aunque lleves, vida mía,
un antifaz de tesiopelo,
siempre te conosería
por el coló de tu pelo».

XIRGU: Preciós.

PICASSO (*també s'asseu*): Amb el degut respecte, aquest quadre que componem em recorda un aquelarre.

XIRGU: M'estàs dient bruixa?

PICASSO: Perdona, no he volgut...

XIRGU: Tant hi fa. Crec que ja he perdut la reputació després de tant temps sola, tancada amb quatre homes.

LORCA: Margarida...

XIRGU: No ho deia pas per tu.

LORCA: Margarida!

XIRGU: Ai, perdona, Federico. Ja no sé el que dic.

PICASSO: Algú té una cigarreta?

XIRGU: No ho havies deixat?

PICASSO: L'any setanta-tres. Però aquesta tensió...

ALBERTI: Acosta'm aquest paper, que la flama es consumeix.

LORCA: No juguis amb foc, Rafael, que et pixaràs al llit.

ALBERTI: Que més voldria que ser al llit i poder fer pipí!

LORCA: Has dit pipí?

PICASSO: Ho ha dit.

ORTEGA: Jo també ho he sentit.

ALBERTI: No em feu la guitza. Hi ha problemes més importants.

PICASSO (*tirant papers al foc*): Després d'això caldrà començar amb els mobles.

XIRGU: No, de cap manera; déu meu, són mobles d'estil. Aquella arqueta és del segle XVIII.

PICASSO: Tens raó.

ORTEGA: No en té, i perdona, Margarida, però en cas d'urgència, cal cremar qualsevol cosa.

XIRGU: Més val cremar les obres de Pemán i les dels altres participants en el contramanifest.

PICASSO: Bona idea!

ORTEGA: Aquests no són pas els pitjors.

LORCA: Ho són perquè tenen fama i influència.

ALBERTI: Té raó. Al foc!

Fa veure que tira papers al cubell. Les flames creixen com si realment haguessin estat alimentades.

ORTEGA: Doncs si les seves obres s'ho mereixen, què me'n dieu, de les de Giménez Caballero i Sánchez Mazas.

LORCA: Doncs també al foc!

Fan una altra vegada el gest i les flames s'activen.

ALBERTI:

«El Cid, con camisa azul
por el cielo cabalga».

LORCA: De qui és això?

ALBERTI: D'Urrutia.

TOTS DOS: Al foc!

Les flames il·luminen amb més força.

XIRGU: I César González Ruano?

LORCA: Al foc!

Les flames espeteguen i fan guspires.

PICASSO: I Sáenz de Tejada?

TOTS: Al foc! Al foc!

El foc és ja una albada.

ORTEGA: Això, no deu ser una venjança?

LORCA: Venjança poètica. Ells es van venjar en la carn, sense un bri de poesia. A les flames redemptores! Necessitem llum!

XIRGU: La foscor s'alia amb l'enemic.

LORCA: Mira com cremen!

LORCA cantusseja «la dansa del foc», de Falla. Els altres el segueixen, però a poc a poc deixen de cantar i es tornen a enfonsar en la melangia. De fora arriba una veu amplificada per un megàfon.

VEU: Escolteu-me, els de dins!

Tots s'alarmen. Hi ha un moviment general.

PICASSO: Companys, això és l'ultimàtum!

LORCA és el primer d'acostar-se, amb prudència, a la finestra.

XIRGU: Per tots els sants, Federico, vés amb compte!

ORTEGA: Ajup-te!

VEU: Ep, els de la tancada, sortiu a la finestra!

LORCA: Qui és vostè?

VEU: El ministre de l'Interior.

LORCA: I per què ens tuteja?

ALBERTI: Bon cop, Federico!

ORTEGA: Els has ferit on més mal els fa, després de la cartera, és clar.

PICASSO: Se'l veu?

LORCA: De reüll.

PICASSO *(amb un petjapapers a la mà)*: Deixeu-me! A veure si l'encerto!

XIRGU: Pablo, no siguis vàndal!

LORCA (*al ministre*): A vostè l'ha elegit el poble, però a nosaltres ens ha escollit la Història. Mereixem un respecte.

ORTEGA (*fent d'apuntador*): Pervingut!

LORCA (*al ministre*): Pervingut!

PICASSO: Sicari.

LORCA: Sicari!

ALBERTI: Camanduler.

LORCA: Anem millorant.

XIRGU: Sí, aquest insult és preciós.

LORCA: No sé si se'l mereix. (*Al ministre*;) Camanduler!

PICASSO: Marieta!

LORCA: Pablo!

PICASSO: No, no, però molt marieta.

LORCA (*al ministre*): Ah, aleshores... Tu no et vols desfogar, Margarida?

XIRGU: Està bé, per no fer-vos un menyspreu. Serveix petulant?

LORCA: Serveix això i tres més. (*Al ministre*;) Petulant, inepte, estult, toix, ceballot!

XIRGU: Així són quatre.

LORCA: Em deus inspirar. (*Torna a cridar*;) Neci! Cretí! Incapaç! Ho ha sentit bé, ministre? (*Pausa*.)

Li demano si ho ha entès!

VEU: No els sento. Podrien cridar més?

ALBERTI: És que no impostes la veu, Federico! Deixa'm fer a mi!

L'aparta i s'enfila amb moltíssim esforç, ajudat pels altres.

VEU: Escoltin! Són aquí?

ALBERTI (*que ja s'ha pogut enfilar*): Hi som.

VEU: M'escolten?

ALBERTI: El sentim, que no és pas el mateix.

PICASSO: Molt bé, sense pietat.

VEU: Puc entrar?

ALBERTI: Aquí només entra l'altra Espanya.

VEU: Voldria parlar amb vostès.

ORTEGA: Recita-li el protocol.

ALBERTI: Ho accepem si ens diu abans què és una oració predicativa. (*Als altres*;) Entre cella i cella.

VEU: Prou broma! No ens obliguin a utilitzar la força!

ALBERTI: I els trets des dels Jerónimos què eren, carícies?

VEU: En això no hem tingut res a veure. Ja hem detingut els culpables.

ALBERTI: Suposo que per no tenir punteria, oi?

LORCA: Això ha estat brillant, Rafael!

PICASSO: «Las dos orejas y el rabo!»

VEU: Aquesta no és manera de fer les coses.

ALBERTI: Tampoc no és manera de dirigir un país.

VEU: La violència només engendra violència.

ALBERTI: No li ho discuteixo. En aquest terreny, l'expert és vostè.

VEU: No ens obliguin a prendre mesures que tots podem lamentar.

ALBERTI (*als altres*): Han agafat les nostres filles com a ostatges!

XIRGU: No siguis malastruc, Rafael.

PICASSO: Deixa'm fer a mi!

LORCA: Mentre no pactis per un paquet de cigarretes...

PICASSO: Calla, rondinaire!

PICASSO ajuda ALBERTI a baixar i s'enfila.

PICASSO: Ministre!

VEU: Amb qui parlo?

PICASSO: Amb la Pintura!

LORCA: Fill meu, quin ego més inflat!

PICASSO: Ministre!

MINISTRE: Què?

PICASSO: Li envio un mirall!

Es treu de la butxaca la rata morta i la hi llença.

ALBERTI: Ha estat un insult zoomòrfic. Pablo, t'estàs tornant decadent.

XIRGU: Déu meu, quin fàstic! I sense aigua per rentar-te. A mi no em toquis.

LORCA: Ben dit, vestal.

PICASSO: Calleu, que no hi sento!

VEU: Senyor Picasso, m'estan enervant.

PICASSO: Enervar no vol pas dir posar nerviós, vol dir treure força, fins i tot jo ho sé.

LORCA: Ara sí, Pablo: apunta't un gol.

VEU: No pensin que no m'adono que intenten amagar la seva desesperació amb aquestes brometes.

PICASSO: Segons les notícies que tenim, els desesperats són vostès.

Pausa.

XIRGU: Per què calla?

PICASSO: Potser està digerint la canonada.

VEU: Els dono cinc minuts perquè surtin!

XIRGU: Ja l'ha digerida.

PICASSO: I si no volem sortir?

ORTEGA: Que no voldrem...

VEU: Em veuré obligat a utilitzar la força.

PICASSO: Quants tancs té a punt?

VEU: Set.

PICASSO: Sí, d'acord, aquests són per a mi. Però, i per als meus companys?

XIRGU: No el provoquem més.

VEU: Cinc minuts!

PICASSO: Els que li resten a vostè en el càrrec. (*Després d'una pausa. Als seus companys:*) Se n'ha anat.

LORCA: Has estat diví! Geni!

PICASSO (*amb un fil de veu*): Companys, quin acolloniment! De veritat no teniu una cigarreta?

ORTEGA: Ara no podem defallir! Hem de fer un mur contra la porta!

PICASSO: Tens raó!

XIRGU: Aquest Àtila no amenaça inútilment.

ORTEGA: Ni nosaltres ens rendim fàcilment! Va, apuntalem la porta.

Agafen objectes i els anunteguen contra la porta, amb l'energia que l'edat els permet.

XIRGU: Atacaran de matinada. És la tradició.

PICASSO: No és mala forma de morir. A la numantina!

LORCA (*renyant-lo i mirant la XIRGU de reüll*): Pablo!

PICASSO: Parlar de la por serveix per treure la por. L'arqueta!

XIRGU: Tens raó. No seria pas una mala manera de morir: He mort amb tanta glòria damunt els escenaris, que la mort vulgar m'espanta. És injust no poder assajar-la.

ORTEGA: Us imagineu què hauria passat si haguéssim mort joves?

XIRGU: Ens respectarien més.

PICASSO: Depèn del tipus de mort.

ALBERTI: Una mort gloriosa.

PICASSO: Agafa aquesta cadira.

ALBERTI: Si jo hagués mort durant la defensa de Madrid, avui m'hauria convertit en un mite.

XIRGU: Ja ho ets.

ALBERTI: Hauries de llegir en els ulls dels joves les seves frases de menyspreu: «Aparta't, vell, i deixa'ns el teu lloc». I això em fa mal perquè, com que jo no em miro al mirall, no puc dir si he envellit o no.

XIRGU: L'espill són els altres. Ens veiem com ens veuen.

ALBERTI: Vells.

PICASSO: No et queixis. Aquesta taula anira bé. Ajuda'm, Pepe! Quan nosaltres érem joves també demanàvem pas. Avui rebem allò que vam donar ahir.

XIRGU: Fins que aprenguem que hi ha lloc per a tots.

MARGARIDA gairebé no pot arrossegar la butaca. ORTEGA la hi agafa.

ORTEGA: Vigila la finestra, Margarida. Mira si hi ha moviment. Vés amb compte.

Margarida somriu i fa que sí amb resignació.

LORCA: El problema no és pas viure massa, és que per la nostra obra també passen els anys.

ALBERTI: La meva obra és una estàtua de marbre!

LORCA: El teu poema a la Pasionaria no et permet pas presumir.

ALBERTI: I això m'ho dius tu?

LORCA: Ja sé que hauria d'enterrar amb mi la meva elegia a les «pateres» marroquines. Però jo ho admeto, Rafael. (*Fa un sospir.*) Cal morir després d'escriure una gran obra, perquè si no ho fas així, et converteixen en espectacle.

PICASSO: A veure, porteu aquí aquella columna.

LORCA i ORTEGA la porten.

ALBERTI: Què he de fer amb la cadira?

ORTEGA: I a tu, Federico?

LORCA: A mi, què?

ORTEGA: Com t'hauria agradat morir, no sé, per exemple, als trenta-vuit anys?

LORCA: Afusellat per l'horda. Mirant la lluna. I sense que es trobessin les meves despulles, perquè hi hagués més misteri; perquè avui, si et mors, surts al telenotícies i destrossen la mística del trànsit.

XIRGU: Prefereixo l'exili. És més discret.

PICASSO: París és un lloc millor per morir.

LORCA: No hauríem d'haver tornat de l'exili.

ALBERTI: Per què no? La nostra tornada va reforçar la democràcia. On poso aquesta cadira?

LORCA: Però vam deixar de ser un exemple a seguir i l'Estat espanyol es va desmilitaritzar ideològicament.

ALBERTI: Sí, això sí. Ens vam dedicar als jocs florals i vam penjar el vers a la cartutxera.

LORCA: El mutisme de Budes consagrats ens ha fet culpables.

XIRGU: Hem sortit massa a la televisió.

PICASSO: Doneu-me un cop de mà. Jo sol no puc amb l'armari.

ORTEGA l'ajuda. ALBERTI, que ha anat d'una banda a l'altra amb la cadira, sense saber on posar-la, en acabat la fa servir per seure-hi.

LORCA: Si haguéssim mort joves...

ORTEGA: «No us fieu de ningú que tingui més de trenta anys».

PICASSO: No comparis. Això ho van dir els del seixanta-vuit i ara tots són directors generals.

ALBERTI: I ministres de l'Interior. Hem trigat molt a reaccionar.

LORCA: Tant, que ens agradi o no, en som còmplices. Nosaltres, que donàvem suport a la República, avui aplaudim la Restauració. I ens agrada.

ALBERTI: «Lazo de Isabel la Católica».

PICASSO: «Medalla de Bellas Artes».

LORCA: «Laurel de Carlos III».

XIRGU: «Orden de Alfonso XIII».

ORTEGA: «Encomienda de Santiago».

LORCA: I això, només aquest anys. Jo tinc una vitrina que m'ocupa tres parets. Quan surti d'aquí penso fondre el metall i fer-me'n bales per a la pròxima tancada.

ALBERTI: Si en fem una altra, busqueu una sala amb lavabo.

PICASSO (*mira la barricada*): Esperem que aguanti.

ALBERTI (*porta la cadira fins a la porta i la col·loca artísticament*): Va bé aquí la cadira?

PICASSO: Rafael, no estem decorant el pis!

ALBERTI: Però, hi queda bé o no?

PICASSO: Aniria millor si l'ajustessis.

ALBERTI: Puc seure-hi al damunt i pesarà més.

ORTEGA: Em rendeixo.

PICASSO: Aquest mot, ni pronunciar-lo. Atiem el foc.

Hi tiren papers, però no seuen, excepte ALBERTI; passegen neguitosos i atents a la porta.

LORCA (*a la XIRGU*): T'ha passat la por?

XIRGU: Ara en tinc més.

ALBERTI: Quina sensació d'inutilitat!

LORCA: Sembla com si no existíssim...

Hi ha una pausa; tots es miren els uns als altres amb estranyesa.

PICASSO: Morts o vius, sempre existirem per a quatre o cinc entesos. Però la resta del país, què en sap, de nosaltres? Què els importa el que fem?

LORCA: És com estar mort.

PICASSO: Això no és una tancada, és una tertúlia de desvagats.

ORTEGA: I què? La Revolució Francesa i la República Espanyola es van gestar en tertúlies de cafè. Mentre ens sentim vius, serem vius.

LORCA: Tens raó! Si fóssim morts ens caldria ressuscitar: Espanya necessita una reforma moral!

ORTEGA: Vanitat còsmica i messianisme demencial.

LORCA: Tu no t'hi has pronunciat. Com t'agradaria haver mort?

ORTEGA: Al llit i ancià. Mai no he estat excessiu.

Algú tira per la finestra una bomba de fum.

ORTEGA: Ajupiu-vos!

XIRGU: Què és això?

PICASSO: Enrere, enrere!

LORCA: Una bomba!

XIRGU: És la fi!

LORCA: No t'espantis, és una bomba, però de fum!

XIRGU: Doncs quin consoll!

ALBERTI: Estan desesperats!

LORCA: Doncs mira que nosaltres!

ALBERTI: Només és un avís.

XIRGU: Doncs jo hauria preferit una carta.

ORTEGA: No t'hi acostis, Pablo!

PICASSO: Els l'hem de tornar abans que...

La bomba comença a treure fum.

PICASSO: Hem estat massa lents.

LORCA: A la nostra edat ja és un miracle que ens puguem moure.

ALBERTI: Tapem-nos la cara amb mocadors. (*Ho fan.*)

XIRGU (*estossega*): Ens han vençut, companys.

PICASSO: Això mai!

Amb el peu, empeny la bomba cap a un racó.

LORCA (*a la XIRGU*): Et trobes malament?

XIRGU: Només tinc un pulmó. Què és el que t'estranya?

ORTEGA (*a PICASSO*): Tapa la bomba amb el cubell. (*L'hi acosta.*)

Ho fa i el fum l'ofega.

ALBERTI: Hauríem de tapiar la finestra perquè no en tirin més.

PICASSO: Per aquí he vist un martell i uns quants claus. Agafeu fustes!

ORTEGA en va a buscar. PICASSO va al lloc on havia vist les eines. Apareden la finestra.

XIRGU (*molt abatuda*): No voldria ser derrotista, però...

LORCA: No hi ha peròs, «Marianita Pineda».

Fa gestos a ALBERTI perquè també l'animi.

ALBERTI: Tu, la meva «Gallarda», espantada?

LORCA: La Bernarda Alba no té por a cap home!

ALBERTI: Ells han de tenir por de tu, santa Joana.

LORCA: La meva «zapaterita prodigiosa».

ALBERTI: Es posaran als teus peus, «Doña María de Castilla».

LORCA: «Doña Leonor de Aquitania».

ALBERTI: Fes un sortilegi, Celestina!

LORCA: Laurència, digue'ls el que penses!

ALBERTI: Hècuba...!

XIRGU (*recuperant-se de seguida*): No, a Hècuba no la duia en el meu repertori.

PICASSO: Això ja està.

ORTEGA: Aquí no hi entra ni un sospir.

ALBERTI: Els tancs entraran per on vulguin.

ORTEGA: No diguis bestieses: estem en un soterrani!

ALBERTI: Doncs ens enviaran un submarí.

Se senten cops molt forts a la porta que han barrat. ALBERTI s'aixeca d'una revolada.

LORCA: I això deuen ser els torpedes.

ALBERTI: A les barricades!

PICASSO: Arriben els tancs!

ORTEGA: És l'hora, companys! Els donarem una lliçó de dignitat, bravesa i valentia.

Tots aguanten la porta. ALBERTI seu a la seva cadira i la fa caure enrere perquè serveixi per barrar la porta.

XIRGU (*en un lament*): Déu del cell!

LORCA: Margarida, dóna'ns moral!

XIRGU (*cria*): Déu del cell!

LORCA: No, dona, et dic que agafis la senyera i adoptis una posa!

XIRGU: Ah, sí! (*Es queda pensant un moment*) Per què una senyera?

LORCA: Era una figura retòrica.

PICASSO: Ens faràs, ara justament, una lliçó magistral?

ORTEGA: L'armari cedeix!

PICASSO (*a ORTEGA*): Ajuda'm amb aquest bagul!

ALBERTI: Se senten veus.

LORCA: Que les nostres siguin més fortes! Vinga, amb sang i medul·la!

Es posa a cantar un «martinete». En el segon vers l'acompanyen la XIRGU i ALBERTI.

«Yo me llamo Curro Pulla
por la tierra y por el mar,
y en la puerta de la tasca
la piedra fundamental».

Augmenta la força i la intensitat dels cops.

PICASSO: Ara no necessitem poetes, necessitem portants.

LORCA: Doncs cridarem, que això sempre ajuda. Visca Góngora!

XIRGU: Fora els mercaders!

ORTEGA: Visca Montaigne!

ALBERTI: I la Constitució!

LORCA: Quina?

ALBERTI: Mentre n'hi hagi una, tant és!

PICASSO: Fora el Govern!

LORCA: Mentiders!

ALBERTI: Rapinyaires!

LORCA (*picat*): Matussers!

ALBERTI (*igual*): Potiners!

LORCA (*igual*): Barroers!

ORTEGA: Voleu deixar de jugar?

LORCA: Ja ens has trencat l'homofonia!

PICASSO: El cap és el que ens trencaran quan entrin! Empenyeu!

LORCA: Ja ho fem. No és culpa nostra si no es nota.

ORTEGA: Calleu! Algú ens crida.

Els cops s'aturen.

VEU: Federico, desbarra la murada, cony! Rafael, no em sents?

ALBERTI: Aquesta veu...

LORCA: La veu no ho sé pas, però aquestes puntades de peus només poden ser d'en Luis.

ORTEGA: Però quin Luis?

LORCA: Quin ha de ser? Buñuel!

ALBERTI: Bon reforç!

PICASSO: Enretireu el bagul! Pepe, ajuda'm a treure l'armari!

LA MATEIXA VEU D'ABANS: M'obriu o entro? (*Colpeja la porta.*)

LORCA: Aquest és ben capaç d'haver vingut amb els tambors de Calanda. Espera, Luis!

PICASSO: Ja va, ja va!

Enretiren els mobles i obren la porta. De l'exterior entra una llum vivíssima, quasi fantasmagòrica. És el quars de la càmera de vídeo que l'ajudant de BUÑUEL duu penjada a l'espatlla. BUÑUEL porta un vestuari de guerrilla, i també un aparell per a sords a l'oïda.

XIRGU: Fill, quina aparició!

ORTEGA: Quina posada en escena!

LORCA: Però, no et quedis aquí, entra!

BUÑUEL: Espera, cony! Aquestes imatges seran històriques. Quin ambient de batalla! I aquest fum és definitiu! M'estalvia d'haver-lo de posar jo. (A l càmera:) Mantén aquest pla, Ramonet!

LORCA: Un vídeo del nostre alliberament!

ALBERTI: Podem sortir al carrer?

BUÑUEL: Però què dius? Jo he vingut a tancar-me amb vosaltres.

BUÑUEL i el càmera entren sense deixar de filmar. Els altres manifesten un cert desànim.

BUÑUEL: Vinga, barreu la porta una altra vegada!

Ho fan mentre xerren.

ALBERTI: Crèiem que ja s'havia acabat.

BUÑUEL: Com més llarg sigui, més important serà el desgast del Govern.

PICASSO: I de passada, tu et llueixes amb un documental.

BUÑUEL: El realisme està esgotat. Cal explicar les coses d'una altra manera.

LORCA: I com heu poqt passar el setge?

BUÑUEL: Els he dit que us convenceria que sortíssi.

LORCA: Traïdor!

BUÑUEL: Mira que et trenco la cara i després em sabrà greu!

LORCA: No en teníem prou amb en Pablo...

Sempre que algun dels personatges vol dir alguna cosa sense que BUÑUEL ho senti, s'hi posarà d'esquena perquè no pugui llegir-li els llavis.

BUÑUEL: Ens donen trenta minuts per rendir-nos. De seguida connectaran el llum. (A l càmera:)

Ramonet, fes-me una panoràmica del camp de batalla! (S'adona del mural.) Però cony, Pauet!

Que fas deures?

PICASSO: Com ho saps, que ho he pintat jo?

BUÑUEL: Hòstia, tu, perquè Déu és just! A tu t'ha fet pintor i no poeta i a aquests els ha fet poetes però no pintors. (ALBERTI i LORCA inicien un gest de protesta.) Parlo de pintura-pintura i de poesia-poesia.

Torna el llum.

BUÑUEL: Aquests garneus compleixen. De totes maneres, i per si un cas, he portat espelmes. (En dona un paquet a PICASSO.)

PICASSO: I cigarretes?

BUÑUEL: Però no ho havies deixat?

PICASSO (histèric): I què? Ho deixo i hi torno quan vull! I ara vull! En portes o no?

BUÑUEL: No.

ORTEGA: I menjar i beure?

BUÑUEL: Tampoc.

PICASSO (irònic): Intendència previsor.

BUÑUEL: Cony, això és una tancada, no un pícnic! Ramonet, deixa de filmar i comprova les bateries.

ALBERTI: Sort que has portat un ajudant!

BUÑUEL: I per què?

ALBERTI: Home, perquè amb el teu parkinson, hauríem sortit en «sensorround».

BUÑUEL: Què dius?

ALBERTI (*als altres*): Quin esfondrall de conjurats!

BUÑUEL: Si parles de mi, mira'm a la cara!

LORCA: Sord, però no ximple.

ALBERTI (*crident*): Deia que, per sort...!

BUÑUEL: Sí, ja ho sé. Producció m'ha adjudicat en Ramonet perquè Saura està rodant a Milà. Ramonet, saluda.

Ramonet fa un gest imprecís amb la mà.

XIRGU: Però explica'ns com estan les coses a fora, Luis!

BUÑUEL: Espanya ha enfollit. No us ho podeu pas imaginar. Les Brigades Internacionals són aquí una altra vegada.

ALBERTI: Doncs s'atiparan de favada i de Rioja, com en el trenta-sis.

XIRGU: Calla, deixa que ens ho expliqui!

BUÑUEL: Hi ha una guerra de comunicats que en lloc d'aclarir les coses les embolica encara més.

ORTEGA: S'ha donat a la premsa el manifest de Pemán i els altres?

BUÑUEL: Fa uns instants que l'han llegit a la ràdio.

ORTEGA: Ho sabia, ho sabia! Amb tant de debat se'ns ha avançat la tortuga!

ALBERTI: Quants l'han signat?

BUÑUEL: Vint-i-dos, però van arribant més adhesions.

LORCA: Ens sobra feixisme, manquen demòcrates!

BUÑUEL: Volien que passessin el seu comunicat per Televisió Espanyola (*els mostra un paper*) però aquí he fet valer el meu càrrec de conseller i el retindran durant una hora.

ALBERTI: Una hora? Jo no puc aguantar-me sense anar al lavabo.

ORTEGA: Tens aquí el manifest d'aquests col·laboracionistes?

BUÑUEL: Sí.

ORTEGA: Dóna-me'!! (*L'agafa*). És el que necessitàvem. Saber què diuen ells, per poder rebatre'ls els arguments.

LORCA: Però, llegeix-lo!

ORTEGA (*llegeix cada vegada més sorprès*): «En la situació actual, humiliats com a homes de la cultura...»

LORCA li pren el paper.

LORCA: Poca conya, Pepito! (*Llegeix*): «En la situació... humiliats com...» Però això què és?

ALBERTI: Serà possible?

LORCA: ...«protestem enèrgicament» (*Mira PICASSO*): Ho repeteixo per si «algú» no ho ha sentit: «protestem enèrgicament», això és el que diu aquí: «enèrgicament».

PICASSO: Bé, sí, i què més?

LORCA: Fa mal, oi?

BUÑUEL: Però, què passa?

ORTEGA: Continua!

LORCA: «Protestem enèrgicament per la decisió d'uns intel·lectuals derrotistes que s'han tancat al Museu del Prado per pressionar d'aquesta manera el Govern i impedir-li de dur a terme

*Prova de cartell d'Okupes al Museu del Prado,
d'Alberto Miralles. Disseny Ray Ferrer.*

una operació que, en equilibrar la balança de pagaments, alleugeriria la crisi econòmica que travessa el país».

Tots es miren els uns als altres, estupefactes. Alguns s'asseuen, abatuts.

BUÑUEL: Comprenc que estiguen sorpresos. És un comunicat sense imaginació, del tot previsible. Només uns contrarevolucionaris poden escriure frases tan típiques.

PICASSO i LORCA estan a punt de dir alguna cosa. MARGARIDA intervé per evitar-ho.

XIRGU: Un pacte de silenci!

PICASSO reprimeix les seves intencions i es posa a pintar el mural amb gran fúria. La XIRGU recita, lírica, però dedicant el text als seus companys, amb voluntat de complicitat.

«¡Las lágrimas cuando estás sola! Nos hundiremos todas en un mar de luto. (Ha agafat el paper on ORTEGA escrivia el manifest i, assenyalant-lo, continua:) Ella, la hija menor de Bernarda Alba, ha muerto virgen. ¡Me habéis oído? ¡Silencio, silencio he dicho! ¡Silencio!» (Canvia de to.) I aquí cau el teló. Perdona, Luis: en moments de tensió, recitar em tranquil·litza.

BUÑUEL, durant el discurs, juga amb el seu sonotone; com que no entén res, es pensa que és a causa de la seva sordera. MARGARIDA dóna el manifest a PICASSO amb gest de complicitat.

XIRGU: Té, paper per als teus esbossos. Gargoteja'l força!

BUÑUEL (com a resposta al sentiment de follia col·lectiva): Sort que he arribat a temps!

LORCA: O massa tard.

BUÑUEL: Tenim una hora: el temps suficient per fer el nostre propi manifest i emetre'l abans que el d'aquells pixatinters.

Ei desànim els envaeix a tots.

LORCA: Idea preclara, Lluïset.

ORTEGA: Per postres... (Mira LORCA.) Ja ho sé, una frase tòpica; estar desesperat no dóna idees.

BUÑUEL: Però què ha passat?

PICASSO: Que no ens posem d'acord.

ALBERTI: I això que estem en el mateix bàndol.

ORTEGA: És el càncer espanyol de la dissociació.

BUÑUEL (dóna copets al seu aparell): Hòstia, que no hi sento gens!

PICASSO: És que...

XIRGU (l'interromp): És que portem una eternitat intentant escriure un manifest..., però no hem escrit ni una línia, oi?

BUÑUEL: Escriure'l? Desfossilitzeu-vos, cony! Estem a les portes del segle XXI. És l'època de la televisió. El nostre manifest l'escriuran les ones hertziànes.

LORCA: Té raó el de Calanda!

XIRGU: Però com vols que apareguem amb aquest aspecte?

BUÑUEL: Com pitjor sigui l'aspecte, millor serà el resultat de les imatges.

PICASSO: Si t'has de posar surrealista, millor que no perdís el temps.

BUÑUEL: Som a l'època de la imatge, les carrosses, i el cinema sempre serà una arma si la maneja un esperit lliure. Escolta, aquesta sala és collonuda: sembla Troia després del cavall! Ajudam, Ramonet! Cal amuntegar les runes aquí. Que semblin destruïdes pels trets de l'exterior.

Al fons, el mural de Picasso. Tomba la taula. Aquesta columna, a terra. (*Va cap a un cavallet*) I això què és? (*Ho descobreix.*) Cony, un Goya!

PICASSO: Fals.

ALBERTI: L'original es va invertir en l'atur.

BUÑUEL: Doncs si tots són falsos, per què no se'ls poden endur els americans?

PICASSO: És el gest.

BUÑUEL: Tens raó, no discutim per foteses.

PICASSO: Foteses? És un Goya fals i és al Museu del Prado!

BUÑUEL: Això ho saps tu, que has estudiat a París. Per al poble serà un símbol. El millor: la síntesi de la mala llet espanyola. (*El despenja.*) Ramonet, atenció: quan jo el cremi, en fas un primer pla!

PICASSO: Cremar-lo?

BUÑUEL: És fals, oi?

ALBERTI: Però per què l'has de cremar?

BUÑUEL: Jo no. La policia, que ha tirat bombes de fum per desallotjar-nos; una espurna incontrolada va produir la catàstrofe. (*Corre enfollit per la sala.*) Ho veig! Ho estic veient! Alberti es crema les mans quan intenta salvar-lo, Margarida és a punt de morir asfíxiada pel fum, Federico dubta a fer-li el boca a boca...

ORTEGA (*a LORCA*): Però, parla seriosament?

BUÑUEL: Ho veig! Ho veig! Picasso intenta acabar el seu mural amb la mà esquerra: la dreta li penja, inútil, plena de sang; Ortega, dement del tot, recita cridant fragments dels filòsofs presocràtics, i tot passa amb moviments estilitzats, hipnòtics.

S'atura esperant reaccions. Lleugera pausa. Tots es miren els uns als altres.

XIRGU: Aconseguiràs el que no ha pogut aconseguir el Govern: fer-nos sortir d'aquesta tancada, però fugint de tu.

ALBERTI: Luis, no ens facis còmplices d'aquesta mentida!

LORCA: El cinema no era per tu un instrument de poesia?

BUÑUEL: Això mateix! L'instrument el poso jo i la poesia, vosaltres, els poetes.

A RAMON li cau una columna pesada.

BUÑUEL: Espera, Ramonet, que ja t'ajudo!

BUÑUEL mostra la seva força aixecant la columna i posant-la on vol. Després es gira cap als seus sorpresos companys i es dona cops al pit.

BUÑUEL: Parkinson, oi?

ALBERTI: No sordeja pas tant com diu la seva llegenda.

BUÑUEL: Subcampion de pes semicomplet d'Espanya!

LORCA (*com si també es presentés*): I aquí les restes del naufragi.

BUÑUEL: Però, què us passa? A fora es pensen que esteu pletòrics de moral. Si us veiessin tan esporuguits, la revolució se n'aniria a prendre pel cul.

ALBERTI: Té raó.

XIRGU: Té raó en el que diu, però no estic d'acord en la manera de dir-ho.

BUÑUEL: L'espanyol és l'essencial no pas el refinament. Els Cristos d'Espanya sagnen. Va, Margarida, no facis escarafalls! Que ets la inspiració del poble.

XIRGU: No som pas el mirall on es mira el poble, ben al contrari: nosaltres imitem allò que és popular.

LORCA: És el complex de culpa burgès.

BUÑUEL: Us veig vençuts, derrotats, però en traurem profit. (*Torna a les seves allucinacions:*) ho veig, ho veig! La tancada us ha castigat durament, no hi ha menjar, ni aigua...

ALBERTI: Ni vàter.

BUÑUEL: Merda, pixa en un racó!

ALBERTI: Sí, home, perquè em filmis.

BUÑUEL: Els homes defalleixen però tu, Margarida, mare nodrícia, els alimentes amb la teva veu gloriosa. Recordes algun poema que ens serveixi per a aquest efecte?

XIRGU: N'hi ha un de Lenormand...!

LORCA: Margarida!

XIRGU: Doncs és molt bo, encara que no l'hagis escrit tu.

LORCA: Vull dir que tot això no és joc net.

BUÑUEL: La picaresca és anterior a Quevedo, que és la inspiració de Goya, qui serveix de motivació a Valle que és el nostre pare.

ORTEGA: Tinguem seny...

BUÑUEL: No, siguem folls! Imaginació i radicalisme!

ORTEGA: La veritat és que aquesta tempesta ens feia falta.

XIRGU: Què ens costa provar?

PICASSO: El quadre no es crema, encara que sigui una còpia.

BUÑUEL: D'acord. No caldrà, amb el foc del cubell n'hi haurà prou. Ramonet, activa'!

RAMON està distret mirant per la finestra.

BUÑUEL: Ramonet! Què mires? Vine aquí i fes un foc més viu. No em sents? (*RAMON ho fa.*)

Farem un pla seqüència. Quan la càmera us enfoqui, parleu.

Des del mural, sense deixar de pintar, PICASSO intervé.

PICASSO: Jo no parlo, pinto.

BUÑUEL: D'acord, sortiràs com a fons. Comença tu, Rafael.

ALBERTI s'ha posat una bena al cap.

ORTEGA: Però què t'has posat al cap?

XIRGU: No estàs pas ferit!

ALBERTI: No es poden posar benes a l'ànima!

BUÑUEL: Queda molt bé. És dramàtic. Resultarà.

ALBERTI: Puc recitar una poesia?

BUÑUEL: Sí, el que vulguis. Grava, Ramonet! No, espera! Porta el quadre. (*A PICASSO:*) No el cremarem, però esta bé que hi surti. El motiu sembla pintat expressament. Aquests ocres tan violents són definitius i les pinzellades resulten brutals, un cop a la retina! Dinamita cerebral!

PICASSO: Sí, ja sabem que era aragonès, com tu.

BUÑUEL: En l'obra de Goya, sigui o no sigui paísà meu, hi batega irracionalment la vida mateixa, ho va dir D'Ors.

PICASSO: No siguis inoportú!

BUÑUEL: Ai, sí, és veritat. D'Ors ha firmat l'altre manifest! Perdó, perdó! Va, anem per feina! Però Ramonet, què mires? T'he dit que el quadre va aquí!

RAMON *treu una pistola.*

RAMON: Ja n'hi ha prou d'ordres! Aquesta tancada s'ha acabat!

ALBERTI (*fatalista*): Ai, ja veig que no recitaré la poesia.

BUÑUEL: Home, Ramonet, que no n'hi ha per tant. Ja el porto jo, el quadre.

RAMON: No es mogui!

BUÑUEL: Però Ramonet...

RAMON: I faci el favor de dir-me Ramon, vell estúpid, o li tiro un tret! Tinc autorització dels meus superiors!

BUÑUEL: Sóc jo el teu superior.

LORCA: Aquí, qualsevol.

BUÑUEL: Com a conseller de Televisió t'ordeno...

RAMON: Calli! Sóc policia.

ALBERTI: Quin final de jornada!

BUÑUEL: Tu, policia?

LORCA (*a BUÑUEL*): I tu el cavall de Troia.

ORTEGA: No perdem les formes.

ALBERTI: És el que estic intentant (*reprimint les seves necessitats*).

RAMON: He dit silenci! El primer que es mogui me'l carrego. No ho entenc, la veritat és que no ho entenc.

ALBERTI: Doncs mira que nosaltres...

La XIRGU li dóna un cop de colze.

RAMON: No he deixat d'escoltar totes les bestieses que han dit i em resulta difícil creure que vostès puguin ser un perill social.

ORTEGA: Pots ser és que no eren bestieses.

RAMON: Vostès són uns vells...

PICASSO: Cada vegada els agafen més perspicaços.

RAMON: No m'insultin o no responc, collons! «Ya estoy hasta los huevos!»

LORCA: Aquest no és policia, és guàrdia civil.

RAMON: Ja n'hi ha prou! Agrupint-se al fons. (*Agafa el telèfon i comprova que no hi ha línia*)
Escolti! Escolti!

XIRGU (*en veu baixa*): I ara què fem?

ORTEGA: De moment, res.

PICASSO: No sé pas si podré aguantar-me.

ALBERTI: Tu també tens ganes d'anar al lavabo?

RAMON: Callin!

RAMON penja i sense deixar d'apuntar-los, va cap a la finestra.

RAMON: Ep, els de fora! Em senten? Tinc controlada la situació! Escoltin!

Mentre mira per la finestra, estranyat del silenci, els altres xiuxiuegen.

ORTEGA: Hauria estat millor que ens haguessin enviat tancs.

PICASSO: Però, ens deixarem intimidar per un mitja merda?

ORTEGA: Quiet, lleó, que el caçador té escopeta!

PICASSO: El que no té és ni mitja hòstia!

XIRGU: Pablo, no siguis impulsiu!

LORCA: Calleu, que torna!

Ningú no respon des de l'exterior. RAMON torna al grup, treu un paquet de cigarretes i encén la darrera; després llença el paquet.

PICASSO (*fluixet*): Quin fill de...! Tenia cigarretes!

RAMON (*se'ls mira amb commiseració*): Jo admirava les seves obres...

LORCA (*a ALBERTI, fluixet*): Deu parlar de les versions cinematogràfiques..., aquest, de llegir, ben poc.

RAMON: Què murmuren?

LORCA: Res, és que en Rafael té ganes d'anar a pixar.

ALBERTI (*digne*): Jo no pixo, jo micciono.

RAMON: Jo admirava, sobretot, la seva literatura de joventut...

LORCA: Doncs no podem pas suïcidar-nos als divuit anys perquè vostè mantingués aquesta il·lusió.

RAMON: Hauria estat millor. Vostès fan tanta pena com fàstic, però tenen fama internacional i cal permetre'ls-ho tot.

ORTEGA: Hem posat aquest prestigi al servei del nostre país.

RAMON: No, vostès s'han decidit a protestar quan una de tantes calamitats provocades per aquest Govern els ha afectat personalment. No es van tancar quan l'atur va pujar al trenta per cent, ni quan van tancar les mines d'Astúries, ni davant dels casos de corrupció política. Tampoc davant els assassinats de les bandes terroristes, ni davant l'augment de la droga. Fa temps que Espanya va perdre la dignitat, però això, a vostès, què els importava?

ALBERTI: Ho vam denunciar en els nostres articles a la premsa.

RAMON: Sí, i a més a més, els cobraven.

ORTEGA: I si el Govern et sembla tan detestable, per què el serveixes?

RAMON: Perquè el meu deure és complir les ordres que se'm donen.

ORTEGA: Feia temps que no ho sentíem, això.

LORCA: Des del trenta-sis.

BUÑUEL: I el quaranta-cinc.

ALBERTI: La darrera vegada va ser el vuitanta-u.

RAMON: Sí, ja sé que tenen molta cultura, vostès, però la cultura fa nosa quan cal embrutar-se les mans.

PICASSO: Jo me les embruto amb pintura; tu, amb sang, aquesta és la diferència!

RAMON: Bé, ja n'hi ha prou de contemplacions! (*Deixa la cigarreta en el cendrer d'una taula.*)

LORCA: Quin celtibèric més matusser!

RAMON: Treguin els mobles de la porta.

ALBERTI: Una altra vegada? Semblem mossos de corda!

LORCA: No ho deus pas dir per tu, que t'has assegut tot just començar la mudança!

RAMON: Volen callar? Enretirin els mobles, he dit!

ORTEGA (*irònic*): No podem: només som uns vells inútils.

RAMON: No m'emprenyin! (*Apunta ORTEGA, al front, des de molt a prop.*) Enretirin els mobles!

BUÑUEL: Ramonet, no siguis caparrut...

RAMON: Digui'm Ramon, vell estúpid!

BUÑUEL: Respecta'm, Ramonet.

RAMON: Digui'm Ramon!

Li dona un cop amb la culata de la pistola. BUÑUEL és a punt de caure. ORTEGA l'aguanta.

XIRGU: Canalla!

RAMON: Mans enlaire!

Les aixequen.

RAMON: Se'ls podia haver desallotjat a guitzes en cinc minuts, però els caps deien que si algú de vostès resultava ferit, el problema s'agreuaria. I ha passat el contrari. No sé per què els han respectat tant.

PICASSO: Perquè ens ho hem guanyat, cabronàs!

XIRGU: No l'excitis més, Pablo.

RAMON: Vells xarucs! Són uns inútils. No entenc com uns vells com vostès han pogut provocar un incident nacional. No sé si riure o plorar. Són patètics. Haurien de ser en un asil... o morts.

ALBERTI: Morts?

Es miren entre ells i després d'una pausa, fan que sí amb el cap. Accepten canviar plegats el seu destí.

LORCA (*amb estranya serenitat*): Sí, tens raó.

XIRGU: Morts.

Abaixen a poc a poc les mans. Després, tots a l'hora, avancen lentament, amb voluntat suïcida. BUÑUEL es treu el seu aparell de l'oïda. RAMON es fa enrere.

RAMON: He dit que aixequin les mans!

PICASSO: I si no ho fem?

RAMON: Dispararé, juro que els mataré!

ALBERTI: Si no ens ha mort l'edat, ens mataràs tu?

LORCA: Hem sobreviscut fins al ridícul. Torna'ns la dignitat amb una bala. Dispara!

RAMON: No es moguin!

PICASSO, mentre avança lentament, agafa, sense aturar-se, la cigarreta que hi havia damunt la taula i fuma amb delectació.

XIRGU: No et demanarem pietat. Sabem que no en tens.

ORTEGA: Vinga, et surten els comptes; som sis i aquesta pistola té el mateix nombre de bales! Dispara!

BUÑUEL: No tens collons, Ramonet!

RAMON: No em provoqui!

XIRGU: Apunta al cor, el tinc tan gran que no pots fallar!

L'actitud és serena però la provocació és cada vegada més violenta.

BUÑUEL: Prem el gallet, escarransit!

RAMON: No facin ni un pas més!

XIRGU: Tens por d'uns vells? Covard!

ORTEGA: Desgraciat! Què esperes?

ALBERTI: Dispara, vellicida!

PICASSO: Que no et tremoli el pols, bardaix! *(Li tira la burilla.)*

LORCA: Dispara, dispara, calavera de xarol! Dispara!

RAMONET, atordit, dispara. Tots s'immobilitzen. Després d'una pausa, LORCA cau a terra.

XIRGU: Federico!

Els altres es llencen damunt RAMONET i li arrabassen l'arma.

RAMON *(gairebé plorant)*: Jo no volia disparar, els he dit que no es moguessin...!

Tots envolten el caigut. PICASSO apunta RAMONET amb la pistola. Hi ha una gran tristor a l'ambient.

XIRGU: Dignes-me alguna cosa, Federico!

LORCA: No recitis Lenormand...

ALBERTI : No estàs fingint, oi?

XIRGU: Sí, que fingeix! Enganya'ns, Federico!

LORCA: No sento res. Creia que morir era dolorós.

XIRGU: Per què tu, Federico?

LORCA: He tingut més sort que vosaltres.

ALBERTI: Vas camí del mite, «compañero del alma».

LORCA: Un de nosaltres havia de morir o s'haguessin pres de broma la nostra tancada. Ho ha dit Pablo: als artistes no ens prenen seriosament. Només la mort mereix respecte.

XIRGU: No et cansis.

LORCA: Luis...

ALBERTI: Luis, que et parla a tu!

BUÑUEL: Ah, digues-me, valent, t'escolto.

LORCA: Sí, però posa't el sonotone.

BUÑUEL *(ho fa)*: Ja està.

LORCA: Filma si vols aquest moment, però no el donis als telenotícies ara, dóna'ls-el... «así que pasen cinco años».

BUÑUEL: Aquesta mort és teva, Federico.

LORCA: És nostra, amics meus. *(Té una contracció.)* El manifest!

ORTEGA: Ara oblida-te'n.

LORCA: No us n'adoneu? Quina lucidesa a l'hora de la mort! No hem pogut redactar el manifest per la senzilla raó que el manifest som nosaltres.

BUÑUEL *(entenent-ho)*: Un manifest viu.

ORTEGA: Som allò que fem, no pas el que diem.

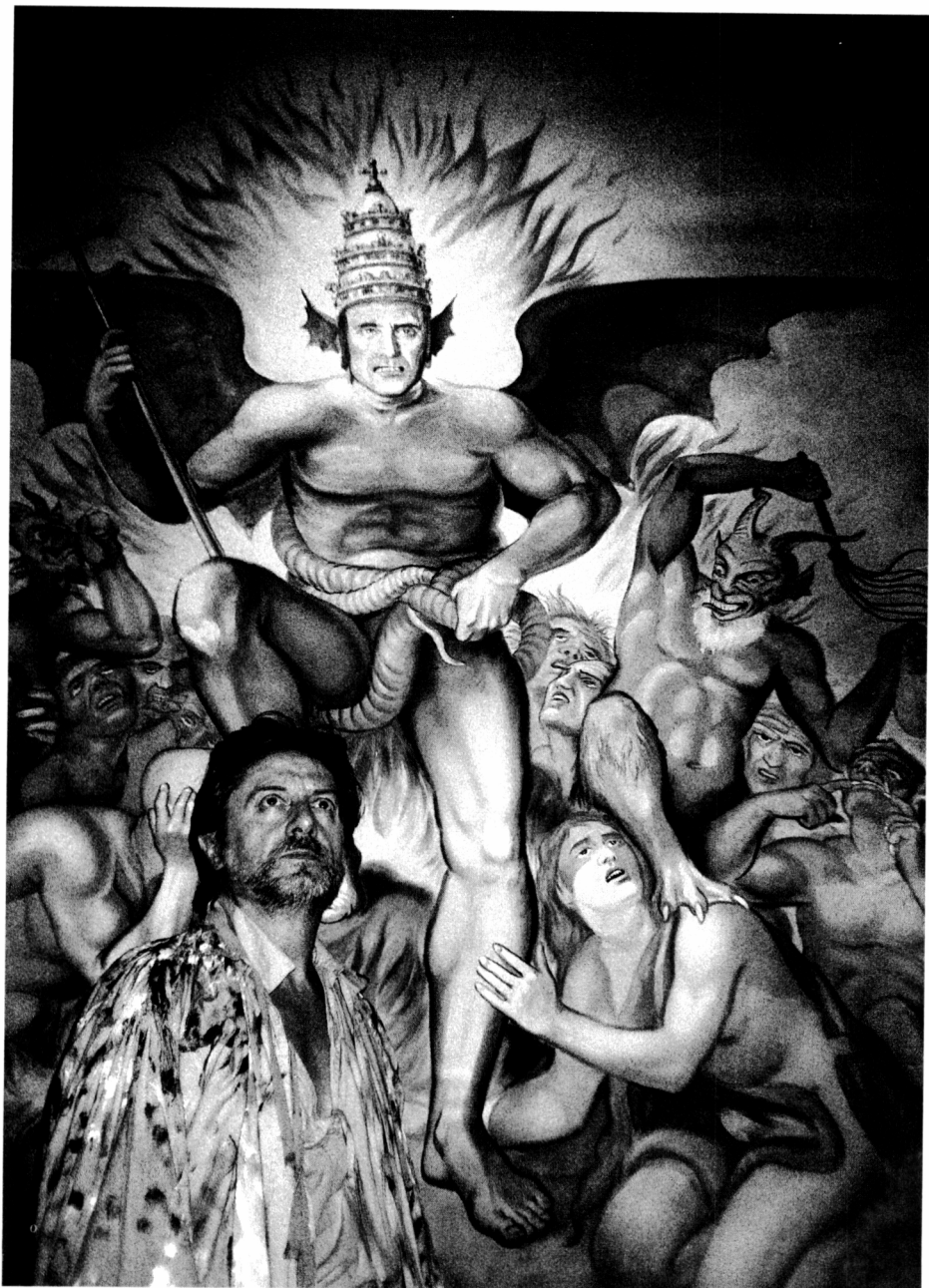
PICASSO: Fem ofrena de la nostra carn mortal perquè n'agafin el tros que vulguin.

ALBERTI: No hi pot haver cap exemple millor.

ORTEGA: Fer, de la vida, una obra d'art. Això és plenitud.

LORCA: Donem allò que som.

XIRGU: El que és bo i el que és dolent, la pena i la glòria.

*Manuel Galiana a Píntame en la eternidad,
d'Alberto Miralles. Direcció Gerardo Malla.
(Arxiu Alberto Miralles)*

LORCA: Porto amb mi allò que sóc.

Sona el telèfon.

PICASSO: Ens han tornat la línia.

ALBERTI: No contestis.

LORCA: Sí, feu-ho. Tinc una intuïció.

PICASSO va cap al telèfon i el despenja sense deixar d'apuntar en RAMON.

PICASSO: Digueu?... No, Hierro, no estem bé... Què?... És una gran notícia, llàstima que no l'haguem rebuda fa uns minuts... Sí, ja sortim (*penja*).

ORTEGA: Què passa?

PICASSO: El Govern acaba de fer una roda de premsa. No vendrà el Museu del Prado i ha convocat eleccions generals. (*Mira RAMONET.*) Cabró!

LORCA: Ja us ho he dit. La mort ens fa intuïtius.

ORTEGA: Ho hem aconseguit!

ALBERTI: Encara servim per a alguna cosa!

BUÑUEL: Visca la insurrecció!

XIRGU: Federico, és el teu triomf!

LORCA: Rafael...

ALBERTI: No et cansis...

LORCA: De veritat, digues la veritat, qui és millor poeta, tu o jo?

ALBERTI: Tu, Federico.

LORCA: Ho dius perquè estic «in articulo mortis»?

ALBERTI: No, Federico, no. Ets el millor. Després de sant Joan de la Creu, tu. Jo vaig darrere.

LORCA: Rafael...

ALBERTI: Sí, Federico...

LORCA: Si t'ajups tant per parlar-me, augmenta la pressió sobre el teu ventre i acabaràs pixant-te damunt meu.

ALBERTI (*a la XIRGU*): Fingeix.

LORCA (*mostra la mà*): I aquesta sang?

XIRGU: A veure. (*El toca. LORCA es queixa.*) El braç.

ORTEGA: Aleshores, no és greu?

LORCA: Com vols que no ho sigui? És el braç que faig servir per escriure!

XIRGU: Sempre has de fer les coses a mitges.

ALBERTI: Què et costava morir del tot? T'haguéssim tret sobre el quadre de Goya, en una victoriosa processó funerària.

LORCA: No continuis, Rafael, em vénen ganes d'infectar-me la ferida perquè es gangreni.

ORTEGA: Et pots aixecar?

XIRGU: Li he fet un torniquet. Aguantarà.

S'aixeca.

PICASSO (*a RAMON*): Ara et toca a tu treure els mobles.

RAMON: I si m'hi nego?

BUÑUEL avança com un toro i pren la pistola a PICASSO.

BUÑUEL: Fill de puta! Enretiraràs aquests mobles amb les dents! Mou-te, collons!

RAMON: D'acord, d'acord! Els enretiro, els enretiro!

BUÑUEL: Així m'agrada, merdós, vinga, acota el cap i doblega el llom! El més petit gest sospitós i et trec els budells de cinc trets, malparit!

LORCA (*referint-se a BUÑUEL*): Amb aquesta parla, si s'hagués allistat a l'exercit l'haurien fet capità general tot d'una.

RAMON, *vigilat en tot moment per BUÑUEL, desbarra la porta. Els altres recullen les seves coses i es disposen a sortir. PICASSO mira la paret pintada i s'hi adreça lentament, agafa un retolador i fa el gest de signar, però dubta i finalment no ho fa.*

PICASSO: Companys!

S'aturen davant la porta.

PICASSO: Aquest mural no l'he pas pintat tot sol. Dieu-ho a la posteritat posant-hi la vostra signatura.

Es miren els uns als altres i assenteixen emocionats. Un darrere l'altre van signant. El primer de fer-ho és ALBERTI.

ALBERTI: Puc firmar amb un poema?

PICASSO: Però no t'estaves pixant?

ALBERTI: Ai, per què m'hi has fet pensar?

Firma i surt corrents. Fora se senten exclamacions d'alegria.

PICASSO (*a LORCA, pel braç ferit*): Signaràs amb sang?

LORCA: No, que després demanaràs la meva ànima.

XIRGU: Jo t'acompanyo la mà, Federico.

LORCA: I el meu destí, Margarida.

Signen tots dos i són a punt de sortir plegats, molt juntets. BUÑUEL dóna la pistola a MARGARIDA.

BUÑUEL: Em toca signar a mi. Aguanta el ferro, Margarida, i si Ramon respira, impedeix que ho torni a fer.

BUÑUEL és a punt de firmar. LORCA mira fixament el policia.

LORCA: «¡Abajo el Duque de Ahumada!»

RAMON (*reacciona sense pensar*): «¡No insulte al Fundador!»

LORCA: Ho sabia: és guàrdia civil! Dispara, Margarida! Contra aquests sempre és defensa pròpia!

BUÑUEL torna i agafa la pistola.

XIRGU: Compte, Federico, el sucre!

LORCA (*sortint*): En aquest país no hi ha dolcesa possible, Margarida. La diabetis és una illusió poètica del poble espanyol.

Molt teatral, fa mutis juntament amb MARGARIDA. Es tornen a sentir els crits de victòria.

BUÑUEL (*a RAMON*): Tira cap endavant, Iscariot!

Surten. Els crits de joia augmenten. ORTEGA també ha signat i passa el retolador a PICASSO.

ORTEGA: Et toca a tu.

PICASSO: Vés per on, finalment exposo al Museu del Prado, al costat de Velázquez i Goya.

Firma i van sortint.

ORTEGA: A partir dels cent, sempre es té la mateixa edat.

PICASSO: L'eternitat.

Se sent el dolç toc d'una guitarra.

ORTEGA: Ja pots apagar el llum. Perdurem.

Apaga el llum i surten. La cridòria de fora augmenta, i tot seguit decreix al mateix temps que creix el so de la música de guitarra. L'última cosa que veu el públic és la pintura de la paret, que sembla negar-se a la foscor; i uns papers que volen com cuques de llum. La música ja és un clam.

El teló s'abaixarà a poc a poc però ben gloriós.